

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی
د ستراتژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز

تحليل هفته

شماره: ۲۱۵ (از ۱ الی ۷ اسد ۱۳۹۶ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته وار است که به زبان های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می گردد، تا نهادهای سیاست گذار و پالیسی ساز از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می خوانید:

مقدمه ۲

د امریکایانو د جگړې بدلېدونکې تاکتیک او پایلې یې

له امنیتي تړون وروسته د امریکا جگړه ۴

بې رحمه بمبارۍ او د حکومت چوپتیا ۵

۲۰۱۷ کال او خونړي هوايي بریدونه ۶

از نگرانی ها تا احتمال اقدام نظامی روسیه در افغانستان

روابط کابل - مسکو ۸

روابط روسیه با طالبان ۸

رویارویی واشنگتن و مسکو در افغانستان ۹

مقدمه

په افغانستان کې د امریکا په تېره کابو ۱۷ کلنه جگړه کې، لسگونه زره ملکي افغانان وژل شوي، چې مسؤولیت یې د جگړې ټولو ښکېلو لورو ته ورگرځي؛ خو په ښه پندو بمباریو کې د ملکي وگړو ان افغان ځواکونو درنې مرگ ژوبلې، له ۲۰۰۱ کال راهیسې هغه جنجالي قضیه ده، چې له کبله یې د پخواني ولسمشر حامد کرزي په دویمه دوره کې له امریکا سره مخالفتونو هم زور واخېست.

دا مهال، که څه هم د افغانستان د جگړې په تړاو د امریکا د نوې ادارې تگلاره لا هم نه ده اعلان شوې؛ خو د جگړې تاکتیکي بدلون یې خونړی ثابت شوی او د امریکایي ځواکونو په څو وروستیو هوايي بریدونو کې لسگونه افغان پوځیان او ملکي وگړي وژل شوي دي.

دا ډول پېښې د خپل ډول لومړنۍ او وروستۍ هم نه دي، بلکې په تېره یوه نیمه لسیزه کې او په ځانگړي ډول د ملي وحدت حکومت له جوړېدو راوروسته پر افغان ځواکونو او ملکي افغانانو دا ډول ډېر بریدونه شوي دي. خو پوښتنه دا ده، چې د ملي یووالي حکومت ولې پر دغه ډول بریدونو چوپتیا غوره کړې او د حکومت له چوپتیا سره د دغو بریدونو دوام څه پایلې لرلې شي؟

د تحلیل په دویمه برخه کې هم د روسیې له خوا په افغانستان کې د پوځي اقدام د خبرداري په تړاو لولۍ. د افغانستان لپاره د روسیې ځانگړي استازي ضمیر کابلوف په یوه تازه مرکه کې ویلي، چې که افغان حکومت او بهرني ځواکونه د داعش ډلې په ځپلو کې پاتې راشي، دوی به دغلته د داعش ډلې د جنگیالیو پر ضد پوځي اقدام وکړي. روسي چارواکي امریکا تورنوي چې په ناپېژاندو چورلکو کې داعش جنگیالي افغانستان ته لېږدوي؛ خو دا چې په اوسني وخت کې د روسیې له خوا د پوځي گام خبرداری څومره جدي دی، د تحلیل په دې برخه کې یې په اړه د ستراتیژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز، د اوونیز تحلیل د څانگې شننې لولۍ.

د امریکایانو د جگړې بدلېدونکې تاکتیک او پایلې یې

له تېرو څو اوونیو راهیسې د امریکایي ځواکونو په هوايي بریدونو کې یو شمېر افغان پوځیان، یو ښوونځی او گڼ شمېر ملکي وگړي په نښه شول. د راپورونو له مخې، څو ورځې وړاندې امریکایانو د هلمند ولایت په گرشک ولسوالۍ کې پر افغان پوځیانو بمباري وکړه، چې له کبله یې ۱۵ تنه افغان سرتېري ځای پر ځای ووژل شول. په ټولیز ډول، په پنځو ورځو (د جولای له ۱۶مې تر ۲۱مې پورې) یوازې په هلمند ولایت کې د امریکایانو له خوا ۵۲ هوايي بریدونه شوي دي.

دغه راز د کندز د والي ویاند په وینا، ناټو ځواکونو په تېروتنې سره په یوه هوايي برید کې د مشهد عالي لیسې په نښه کړه؛ ځکه د ناټو د برید موخه خواجه غلتن ښوونځی و. د ده په خبره، په دغه ښوونځي کې طالبانو پناه اخیستې وه. د مشهد ښوونځي مدیر هم دغه برید تایید کړی او ویلي یې دي، چې برید د سهار په ۴ بجو شوی دی.^۱ خو د ناټو له خوا بیا دا برید رد شوی او دا یې د ملي امنیت له قوله، په ښوونځي کې د گاز سلنډر چاودنه گڼلې ده.^۲

^۱ Heart of Asia, NATO airstrikes targets school in Kunduz, 16 July 2017, see it online:

<http://www.heartofasia.af/index.php/national2/item/4442-nato-airstrike-targets-school-in-kunduz>

^۲ Pajhwok, NATO denies airstrikes hit Kunduz school, 15 July 2017, see it online:

<http://m.pajhwok.com/en/2017/07/15/nato-denies-airstrikes-hit-kunduz-school>

له دغو دوو بریدونو وراخوا، د جلال آباد په هسکه مېنه کې امریکایي ډرون د جنازې مراسم په نښه کړل، چې د لومړنیو معلوماتو له مخې، کابو ۱۰ تنه ملکيان پکې ووژل شول او ګڼ نور ټپيان شول.^۳ په هسکه مېنه کې دا لومړی ځل نه دی، چې دا ډول تراژیدي پېښېرې. له دې وړاندې د ۲۰۰۸ کال د جولای په ۶ مه هم، د امریکایي هوايي ځواکونو له خوا د واده په مراسمو هوايي برید وشو، چې له کبله یې ۴۷ تنه ملکيان ووژل شول. دا چې د واشنگټن-کابل امنیتي تړون له لاسلیک وروسته د امریکایانو جګړې څرنگه بدلون موندلی، افغان حکومت ولې د امریکایانو پر بمبارۍ چوپ دی، په امریکا کې د نوې ادارې له راتګ سره د امریکایانو د جګړې په تاکتیک کې څه بدلون راغلی او د دغه بدلون اغېزې به څه وي؟ هغه پوښتنې دي، چې دلته مو ځواب کړې دي.

له امنیتي تړون وروسته د امریکا جګړه

د امنیتي تړون له لاسلیک کولو سره، په افغانستان کې د امریکا جګړې په تیوريکي لحاظ بدلون وموند او د امریکایي سرتېرو رول یوازې تر مشورو او روزنې پورې محدود شو؛ خو په عملي ډګر کې امریکایان عملاً د جګړې په ډګر کې پاتې وو.

د امریکا د هوايي ځواک د معلوماتو له مخې، په ۲۰۱۵ کال کې امریکایانو د افغانستان په بېلابېلو سیمو کې ۴۱۱ هوايي بریدونه کړي دي. د یوې بلې ادارې له قوله، امریکایانو په دغه کال کې تقریباً ۲۳۵ یا ۲۳۶ بریدونه کړي، چې له ۹۸۹ نیولې تر ۱۴۴۱ پورې کسان پکې وژل شوي دي. په دوی کې له ۶۰ تر ۸۱ تنو پورې ملکيان او له ۳ تر ۱۷ تنو پورې ماشومان هم شامل وو.^۴

په ۲۰۱۶ کال کې هم امریکایانو ۱۱۷ هوايي بریدونه وکړل؛ خو د یوې بلې ادارې د شمېرو له مخې، دا بریدونه له ۶۹ تر ۷۳ پورې وو، چې له ۴۳۱ تنو څخه تر ۴۷۱ تنو پورې پکې ووژل شول. په دوی کې تقریباً له ۱۵ تر ۲۲ تنو پورې ملکيان او یو ماشوم شامل وو.^۵

^۳ Pajhwok, 10 civilians killed in Haska Mena drone strike, see it online:

http://www.pajhwok.com/en/subscription-required?redirect_from=489767

^۴ See online:

<https://voiceofpeopletoday.com/get-the-data-a-list-of-us-air-and-drone-strikes-afghanistan-2015-2016/>

^۵ For further information, please visit the link below:

<https://voiceofpeopletoday.com/get-the-data-a-list-of-us-air-and-drone-strikes-afghanistan-2015-2016/>

په دغو تېرو دوو کلونو کې دوه ځله په کندز کې خونړي بریدونه هم وشول، چې مشهور یې د بې پولې ډاکټرانو پر روغتون او دغلته یو بل خونړی برید و او څو ځله افغان سرتېري او ملکيان هم په نښه شول. هر برید ملکي وگړو او افغان پوځیانو ته درنه مرگ ژوبله هم اړولې، چې دلته د ټولو هغو پېښو له بیانولو تېرېږو.

بې رحمه بمبارۍ او د حکومت چوپتیا

د ملي یووالي حکومت پرمهال دا لومړی ځل نه دی، چې د بهرنيانو له خوا په بمباریو کې د ملي اردو سرتېري او ملکيان په نښه کېږي او نه هم دا لومړی ځل دی، چې د ملي یووالي حکومت پرې په تېرو دریو کلونو کې چوپتیا غوره کوي.

تر ټولو بده پکې دا ده، چې د ملي یووالي حکومت ځینې چارواکي د دې پرځای چې دا ډول بریدونه وغندي، ځینې مهال یې توجیه کوي هم. د بېلگې په توگه په کندز کې پر ملکيانو د برید پرمهال اجرائیه ریاست په خپله اعلامیه کې د دې پرځای چې پر بهرنيانو نیوکه وکړي، د برید لامل او پړه یې پر طالبانو واچوله. د اجرائیه ریاست دا توجیه داسې مهال وه، چې هغه برید په نړیواله کچه سخت وغندل شو.

د ملي یووالي حکومت له خوا، په کندز کې کابو ۱۰ میاشتې وړاندې په یوه کلي د امریکایانو خونړۍ هوایي برید یوازې هغه پېښه وه، چې ولسمشرۍ مانۍ او اجرائیه ریاست په تېرو دریو کلونو کې پرې اعلامیه خپرې کړې دي؛ خو په خپرو شویو اعلامیو کې یې هم د پېښو اصلي لاملین (برید کوونکي) نه دي غندلي، بلکې چوپتیا یې غوره کړې ده.

پوښتنه زیږي، چې د ملي یووالي حکومت د حامد کرزي د دویمې دورې په پرتله، ولې د بهرنيانو پر ضد خپل غږ نه پورته کوي؟ د دې پوښتنې ځواب شاید په خپله دغه افغان چارواکي ووايي؛ خو بیا هم، لومړی او تر ټولو مهم لامل به د حکومت «دوه سره والی» او د حکومت کمزوری وضعیت وي. حامد کرزي د نوموړي د ولسمشرۍ د دویمې دورې له پیله په افغانستان کې د امریکا د سفیر په اند، یو غیر ستراتیژیک ملگری و؛ ځکه ده به په مطبوعاتو کې پر امریکایي کړنو نیوکې کولې.

دویم لامل هم دا دی، چې په اوسنیو شرایطو کې د ملي یووالي حکومت بقا تر ډېره پر بهرنيانو تکیه ده. له همدې امله نه غواړي، چې خپل بهرني ملگري په خپلو توندو نیوکو خپه کړي. د حامد کرزي د دویمې دورې پرمهال، افغان حکومت د اوس په خبر په امنیتي او اقتصادي برخو کې هم له دومره ننگونو سره مخ نه و. دغه راز هغه دوره د حامد کرزي وروستۍ دوره هم وه او ده نه غوښتل، چې پای یې په دا ډول چوپتیا وکړي.

۲۰۱۷ کال او خونړي هوايي بریدونه

د یوناما د وروستي راپور له مخې، روان میلادي کال د ملکيانو لپاره تر ټولو خونړی و. په افغانستان کې د تېر ټول کال په پرتله د سړ کال (۲۰۱۷) په لومړیو شپږو میاشتو کې زیات بریدونه شوي او د هېواد په بېلابېلو برخو کې د ټولو بمي او توغندیزو بریدونو شمېر ۱۶۳۴ ته رسېږي^۶. دا په داسې حال کې ده، چې له ۲۰۱۱ کال راهیسې دا په یوه کال کې تر ټولو زیات توغندیز بریدونه دي.

امریکایانو یوازې په جون میاشت کې د افغانستان په بېلابېلو سیمو کې تقریباً ۳۸۹ توغندیز بریدونه کړي، چې دا بیا د ټول ۲۰۱۳ کال له بریدونو زیات دي^۷. هغه مهال په افغانستان کې تقریباً ۵۰ زره امریکایي سرتیري وو او اوس له ۱۰ زرو کم دي.

له پورتنیو احصائیو څرگندېږي، چې د امریکا جنګي تاکتیک بدلون موندلی او اوس تر ډېره پر هوايي بریدونو تکیه کوي؛ مګر دا چې دغه بریدونه خپل هدف ولي او کنه، ډېر سر نه پرې خوړوي. په بل اړخ کې دا، د دې ښکارندوی هم دي، چې اوس هم افغان هوايي ځواکونه پر ځان متکي نه دي او ښايي خپل شتون او جګړه یې د بهرنيانو له هوايي بمباریو سره نښلولې وي.

د بهرنيانو له خوا دا ډول په پټو سترګو بمبارۍ به خپله د بهرنيانو پرضد په جګړه کې دوه محوره اغېزه وښندي: لومړی دا چې لا ډېر عام خلک به نور هم د بهرنيانو ضد کړي، د بهرنيانو پرضد به شته کرکه نوره هم زیاته شي. دویم دا چې د امریکایانو له دغو نامسووله بمبارونو څخه افغان سرتیري هم مستثنا نه دي؛ نو ځکه به دا د دوی ترمنځ د بې باورۍ واټن نور هم زیات کړي او ښايي د افغان امنیتي ځواکونو له خوا به د بهرنيانو پرضد بریدونو ته نوره هم لاره هواره کړي. همدا لامل هم دی، چې په تېره میاشت کې دوه ځله د افغان سرتېرو په بریدونو کې امریکایي پوځیان په نښه او ووژل شول. له بله پلوه، پر دغو بریدونو د افغان حکومت مرموزه چوپتیا له ملت سره د حکومت واټن نور هم زیاتوي.

^۶ Washington Post, US Air Strikes in Afghanistan are at levels not seen since Obama troop surge, 17 July 2017, see it online:

<https://www.washingtonpost.com/news/checkpoint/wp/2017/07/17/u-s-airstrikes-in-afghanistan-are-at-levels-not-seen-since-obama-troop-surge/>

^۷ Guardian, Afghanistan: civilian deaths at record high in 16 year war says UN, see it online:

<https://www.theguardian.com/world/2017/jul/17/civilian-deaths-in-afghanistan-war-at-record-high-says-un>

از نگرانی‌ها تا احتمال اقدام نظامی روسیه در افغانستان

ضمیر کابلوف نماینده خاص رئیس جمهور روسیه برای افغانستان، اخیراً از احتمال اقدام نظامی روسیه در برابر گروه "دولت اسلامی" در افغانستان سخن زده است. به گفته او، اگر دولت افغانستان و آمریکا در مبارزه با این گروه در افغانستان ناکام شوند، مسکو به گزینه نظامی متوسل خواهد شد.

حکومت افغانستان در واکنش به اظهارات این مقام روسی می‌گوید: «کشورهای منطقه باید مانند افغانستان در برابر تروریسم، مسئولانه عمل کنند.» و هشدار می‌دهد که داشتن هر نوع تماس با گروه‌های "تروریستی" از سوی هر کشوری، می‌تواند وضعیت را در منطقه خطرناک کند.

ظهور گروه "دولت اسلامی" در افغانستان باعث ایجاد بی‌باوری‌ها در روابط کابل-مسکو گردید و در طول دو سال گذشته مقام‌های روسی مکرراً از حضور جنگجویان این گروه در افغانستان ابراز نگرانی می‌کنند. نگرانی‌ها و بی‌باوری‌های روسیه زمانی بیشتر گردید که به قول برخی مقام‌های محلی حکومت و اعضای پارلمان، طیاره‌های ناشناس در مناطق تحت نفوذ این گروه نشست می‌کنند.

در این تحلیل بر روابط کابل-مسکو، نگرانی‌های مسکو از حضور جنگجویان داعش در افغانستان و رویارویی مسکو و واشنگتن در این کشور، پرداخته شده است.

روابط کابل - مسکو

روابط افغانستان و روسیه پس از سال ۲۰۰۱م تا دوره دوم ریاست جمهوری حامد کرزی در وضعیت نسبتاً خوبی قرار داشت، ولی در دوره دوم حامد کرزی به دلیل مخالفت‌های او با واشنگتن، این روابط بیش از پیش گرم‌تر گردید و رفت‌وآمدهای مقام‌های افغان به روسیه بیشتر شد.

با روی کار آمدن حکومت وحدت ملی، کابل در تلاش اجماع منطقوی در امر مبارزه با افراط‌گرایی و "تروریسم" برآمد. برای دستیابی به همین هدف، رئیس‌جمهور غنی و حنیف اتمر مشاور امنیت ملی وی، سفرهایی به روسیه نیز داشتند و روس‌ها نیز دست همکاری را به افغانستان دراز کرد.

حکومت افغانستان گمان می‌کرد که ناامنی‌ها در شمال کشور و آغاز فعالیت گروه "دولت اسلامی" در افغانستان می‌تواند موجب ترغیب روس‌ها به کمک‌های نظامی بیشتر با افغانستان گردد، اما بالعکس مسکو بر مبارزه حکومت افغانستان با جنگجویان داعش در افغانستان مشکوک شد و به دلیل نزدیکی روابط با طالبان، روابط کابل-مسکو روبه خرابی نهاد.

ظهور مرموز و گسترش سریع فعالیت‌های گروه داعش در افغانستان، به خصوص متهم شدن شورای امنیت ملی از سوی برخی اعضای پارلمان افغانستان به حمایت گروه داعش، مسکو را بر مبارزه حکومت افغانستان علیه این گروه مشکوک ساخت. به همین دلیل، مسکو بجای گسترش و تقویت روابط دولت با دولت، به رابطه با طالبان روی آورد.

این بی‌باوری‌ها بالاخره به جایی رسید که نشست سه‌جانبه روسیه-چین-پاکستان بدون حضور نماینده‌ای از حکومت افغانستان، روی قضیه افغانستان در مسکو برگزار گردد که تاثیر منفی بیشتر روی روابط دو کشور گذاشت و حکومت افغانستان نیز واکنش جدی به چنین نشست‌هایی نشان داد.

روابط روسیه با طالبان

مقام‌های روسی رسماً تایید کرده‌اند که طالبان را به عنوان یک گروه مسلح سیاسی واقعی می‌شناسند و با این گروه تماس دارند. طالبان نیز در وبسایت‌های رسمی شان از این روابط سخن زده‌اند و آنرا به رسمیت شناختن این گروه از سوی کشورهای منطقه عنوان کرده‌اند. به همین دلیل، این روابط محض شایعاتی که به رسانه‌ها درز کرده باشند، نیست و اکنون همه جهت‌ها آنرا تایید می‌کنند.

از آنجاییکه روسیه گروه "دولت اسلامی" را تهدید جدی برای خود تلقی می‌کند و طالبان نیز عملاً با این گروه در جنگ مسلحانه قرار دارند، روس‌ها ترجیح داده است تا از گزینه روابط با طالبان با قضیه گروه داعش در افغانستان برخورد کند. اینکه چرا روسیه به جای حکومت افغانستان به گزینه طالبان روی آورده است، دو احتمال وجود دارد. نخست اینکه روسیه فکر می‌کند، حکومت افغانستان توان مقابله با گروه داعش را ندارد؛ دوم اینکه خود حکومت افغانستان و خارجی‌های مستقر در این کشور را به همکاری و تقویت این گروه متهم می‌کند.

ضمیر کابلوف نیز در اظهارات اخیرش مثال آورده است که نیروهای خارجی چندی پیش با حمله بر گروه طالبان در ولایت ننگرهار، اعضای گروه داعش را از محاصره این گروه نجات دادند. ولی ریاست جمهوری در این مورد می‌گوید، کشورهای که فکر می‌کنند طالبان مخالف داعش اند، سخت اشتباه می‌کنند.

هرچند روسیه بر روابط خویش با گروه طالبان اعتراف می‌کند، ولی این روابط را به نیاز جلوگیری از خطر گروه "دولت اسلامی" و تلاش‌های تامین امنیت اتباع و دیپلمات‌های خود در افغانستان، توجیه می‌کنند. اما در یک دیدگاه دیگر، عامل اصلی این روابط رویارویی روسیه با امریکا است.

رویارویی واشنگتن و مسکو در افغانستان

از حملات یازدهم سپتامبر و حمله نظامی امریکا بر افغانستان، مرحله جدیدی از سیاست روسیه در افغانستان آغاز شد. هرچند مسکو از اقدام ایالات متحده امریکا برای سرنگونی رژیم طالبان و تشکیل نیروهای آیساف در افغانستان حمایت کرد، اما در چند سال اخیر در کنار سایر مسائل منطقه‌ای و جهانی، ایجاد پایگاه‌های دائمی نظامی امریکا و سپس ظهور گروه داعش در افغانستان، روی سیاست مسکو تاثیرگذار ثابت شد و سیاست بی‌طرفی نسبی در قضیه افغانستان را کنار گذاشت.

ظهور و گسترش نفوذ گروه داعش در افغانستان، وضعیت جیوپولیتیک منطقه را تغییر داد و پس از برگزاری نشست سه‌جانبه در مورد امنیت افغانستان با مشارکت چین، پاکستان و روسیه، این تغییر جنبه عملی را به خود گرفت.

مقام‌های روسی، به خصوص نماینده خاص روسیه در افغانستان، مکرراً سیاست‌های امریکا در امر مبارزه با "تروریسم" و در مجموع سیاست‌های آن کشور در منطقه را، مورد انتقاد قرار می‌دهند.

بالعکس ناتو و آمریکا، روسیه را به حمایت از طالبان متهم می‌کند و مقام‌های افغان و امریکایی نگران روابط روسیه و طالبان اند. به گفته جنرال جان نیکلسون، قوماندان نیروهای امریکایی و ناتو در افغانستان، روسیه نیز به جمع ایران و پاکستان پیوسته و مانند آنها به اعمال "نفوذ زیانبار" در افغانستان می‌پردازد. به گفته او، مسکو در تلاش مشروعیت بخشیدن به طالبان است و داعش یک بهانه‌ای برای توجیه سیاست‌های روسیه شده است. بیش از این اتهام‌ها و نگرانی‌ها، نماینده خاص روسیه برای افغانستان در اظهارات اخیرش گفت که اگر حکومت افغانستان و خارجی‌ها در برابر فعالیت‌های گروه داعش در افغانستان ناکام شوند، مسکو در این مورد بی‌تفاوت نمی‌ماند. او در چنین وضعیتی از احتمال اقدام نظامی علیه این گروه در افغانستان سخن زد، چیزی که تصویر مبدل شدن افغانستان به میدان جنگ امریکا و روسیه را با خود دارد.

روسیه از گزینه «تقویت روابط با طالبان» در کنار جلوگیری از نفوذ گروه "دولت اسلامی" در افغانستان، به عنوان آله فشار در قضایای بین‌المللی بر امریکا نیز کار می‌گیرد و با در نظرداشت هشدار اخیر روسیه در مورد اقدام نظامی در افغانستان، چنان می‌نماید که پس از اوکراین و سوریه، رویارویی دیگر امریکا و روسیه در افغانستان است، چیزی که قضیه افغانستان را بیش از پیش پیچیده‌تر و افغانستان را یکبار دیگر به میدان نوع دیگری از جنگ‌های نیابتی مبدل خواهد ساخت.

هرچند در صورت گسترش نفوذ و فعالیت‌های گروه "دولت اسلامی" در افغانستان، احتمال آن وجود دارد که روسیه مانند سوریه در افغانستان نیز مخفیگاه‌های جنگجویان این گروه را هدف قرار دهند؛ ولی در حال حاضر چنان می‌نماید که هدف چنین اظهارات فشارهای بیشتر بر حکومت افغانستان و امریکاست و در شرایط کنونی به خصوص در موجودیت امریکا و ناتو در افغانستان، اقدام و مداخله نظامی روسیه در افغانستان، بعید به نظر می‌رسد.

ارتباط با ما:

ایمیل: info@csrskabul.com csrskabul@gmail.com

وب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

شماره تماس دفتر: 784089590 (+93)

ارتباط با مسئولین:

دکتر عبدالباقي امين، رئيس مركز مطالعات استراتژيك ومنطقوي: abdulbaqi123@hotmail.com (+93) 789316120
حکمت الله خلاند، مسؤول بخش پژوهش‌ها و نشرات: hekmat.zaland@gmail.com (+93) 775454048

یادآوری: لطفا نظرات و پیشنهادات خود را جهت بهبود مطالب این نشریه به ما ارسال دارید.